

International caravan and camping show v Held at earls v Angliji je bil od 8. – 17. novembra. Na površini 275 m² smo razstavljali ADRIA prikolice 305 SLB, 380 L, 450 L, 450 Q, 500, 550, 700 in 750.

129.750 obiskovalcev sejma dokazuje, da je bilo zanimanje za ADRIA prikolice zelo veliko.

Anglija je najstarejši in najmočnejši izdelovalec prikolic za vse evropsko tržišče, vendar je trenutno gospodarska situacija tudi to vejo močno prizadela.

Bomo uspeli to izkoristiti?

Na začetku nove poti

Z novimi republiškimi in zvezno ustvo zaključujemo drugo fazo ustavnih sprememb.

O teh spremembah je bilo že veliko napisanega in povedanega na naših zborih delovnih ljudi ter na zborih oz. raznih sestankih političnih organizacij, ko smo ustavne spremembe uvajali v prakso. Organiziranje TOZD v našem podjetju je bila ena najbolj konkretnih akcij v smislu nove ustave, saj so temeljne organizacije združenega dela danes temeljna izhodišča za uresničitev vseh pravic delavcev v združenem delu. Na teh temeljih slonijo tudi novi samoupravni odnosi, ki prinašajo tudi novo kvaliteto dela.

Obseg teh sprememb pa je danes tako velik, da zahteva od slehernega delavca, da spozna kar največ tega, kar prinaša nova ustava in drugi samoupravni akti, ki izhajajo iz nje.

Ker so pred nami volitve članov delegacij, smo se odločili, da v našem glasilu „Kurir“ v naslednjih dveh številkah objavimo okvirne teze, ki bodo služile za razmišljanje, kako se čimprej in na najbolj primeren način vključimo v predvolilno akcijo.

NEKATERA NAČELA IN ZNAČILNOSTI DELEGATSKEGA SISTEMA IN DELEGATSKIH RAZMERIJ

Uresničevanje delavčeve os-

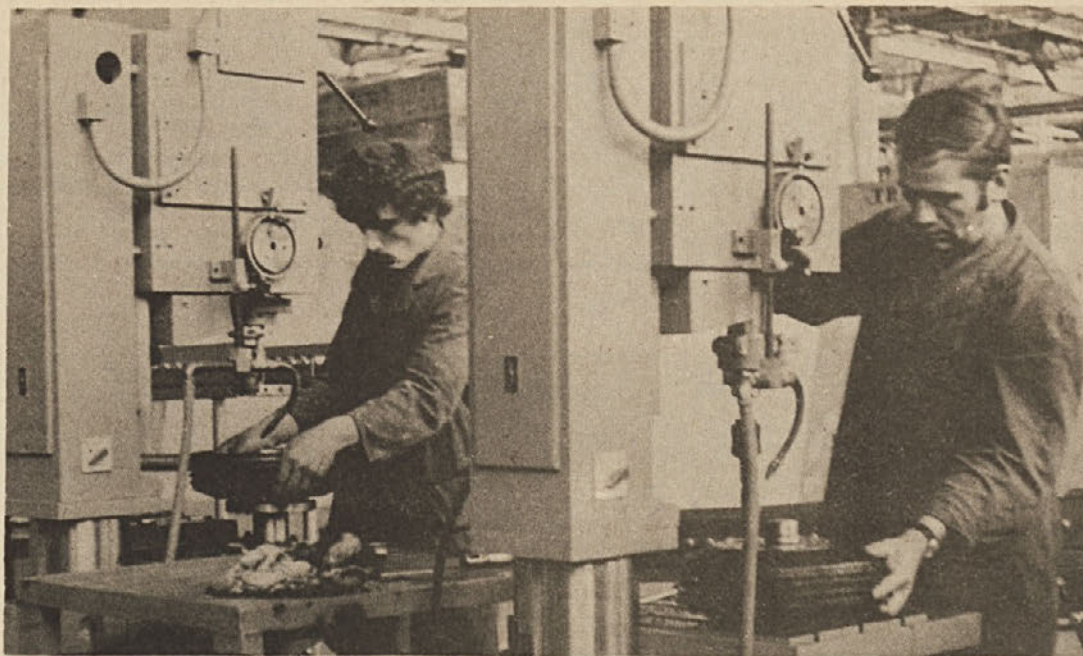
novne pravice in izpolnjevanje njegove osnovne dolžnosti, da neposredno, enakopravno in demokratično odloča o pogojih in rezultatih svojega dela, da neposredno ureja skupna družbena vprašanja, je osnovno vodilo, na katerem sloni delegatski sistem.

Naslednje tako osnovno načelo je, da delovni ljudje izvršujejo te svoje pravice in dolžnosti ne kot neorganizirani posamezniki, ne kot podložniki države, razdeljeni po volilni geometriji na volilne odbore enote, ki ne glede na meje neke samoupravne skupnosti in ne glede na njene potrebe ločujejo ljudi po ulicah ali po delih to-

varne itd., temveč jih opravljajo povezani in združeni v svojih temeljnih samoupravnih skupnostih, kjer delajo in kjer prebivajo.

Klasične odbornike in poslanca, ki so bili največkrat še vedno predvsem splošni politični predstavniki volilcev, bodo zamenjale delegacije delovnih ljudi, organiziranih v temeljnih samoupravnih skupnostih. Te delegacije bodo temelj in sestavni del skupščin družbenopolitičnih skupnosti. (Če pa se bomo tako dogovorili in si tako

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

zapisali v statute temeljnih samoupravnih skupnosti, bodo te delegacije kot neke vrste „delavski sveti za zunanje zadeve“ ali „sveti krajevnih skupnosti za zunanje zadeve“ opravljale po pooblastilu delovnih ljudi tudi vse druge funkcije in naloge teh skupnosti v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti in v drugih samoupravnih organih, v katerih se bodo delovni ljudje sporazumevali in dogovarjali o reševanju skupnih vprašanj. Ustava daje možnost za tak dogovor).

Klasično, abstraktno demokracijo zamenjujejo konkretni družbenoekonomski odnosi, zamenjujejo jo konkretni samoupravno organizirani človekovi interesi. Namesto političnega odločanja in preglasovanja se bo vse bolj uveljavljalo samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje. Temeljna samoupravna skupnost je torej osnovna celica, iz katere se delovni ljudje vključujejo v celotni proces samoupravnega sporazumevanja, družbenega dogovarjanja in – kadar bo potrebno – oblastnega odločanja.

Delovni ljudje se vključujejo v ta proces na osnovi svojih pravih, pristnih interesov in potreb, ki jih imajo kot delavci v združenem delu in kot se jim oblikujejo v krajevni skupnosti, v občini, v regiji, republiki in federaciji.

Delovni človek, samoupravljalec in nosilec oblasti, sprejema na ta način družbene odločitve v bistvu v svoji temeljni samoupravni skupnosti na osnovi spoznanj in izoblikovanih lastnih interesov v okviru interesov celotne družbene skupnosti, s katero tvori nedeljivo in med seboj odvisno celoto. Z delovnega mesta se tako podaljšuje človekova – de-

lavčeva dejavnost v politiko in s tem k sooblikovanju in sprejemanju vseh družbenih odločitev. Na svoj način se tako samoupravni proizvodni odnos kot temeljni družbeni odnos razteza in razširja na vsa področja družbene aktivnosti, spajata se gospodarska in tako imenovana „negospodarska“ sfera. očitneje in konkretnije prihaja do izraza njuna celovitost in medsebojna odvisnost.

Ko torej govorimo o uresničevanju delegatskih odnosov, mislimo na posebno obliko neposredne demokracije, na posebno neposredno izoblikovanje vsebine družbenih odločitev, kadar je formalno neposredno odločanje nemogoče. Delegatski sistem označujemo torej kot sistem odnosov v družbenem upravljanju, za katerega je značilno, da ljudje sodelujejo v procesu odločanja na določenih ravneh neposredno po svojih delegatih oziroma delegacij kot celoti.

Ves sistem povezovanja delegatov in delegacij, ki se bodo iz vseh temeljnih samoupravnih skupnosti srečevale v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti in v drugih samoupravnih organizmih in s tem omogočale kar najboljšo in najhitrejšo povezanost samoupravnih skupnosti na vseh ravneh v skladno delujočo celoto, naj pripomore tudi, da se bo razvijala zavest o medsebojni odvisnosti samoupravnih skupnosti, zavest o tem, da delo in položaj sleherne skupnosti dopolnjuje celoto in da lahko le z dobrim gospodarjenjem, ustvarjalnostjo in odgovornostjo sleherne družbene celice hitreje napreduje celotna družbena skupnost. Samoupravni socialistični sistem se mora potrditi tudi po tem, da je sposoben zagotoviti optimalen razvoj proizvodjalnih sil in produktivnosti dela in kar najhitreje iz-

boljševati splošne življenjske, izobraževalne, kulturne, socialne, zdravstvene in druge razmere delovnih ljudi.

Naloga delegacij naj bo zato tudi v tem, da bodo svojim skupnostim omogočile in olajšale izoblikovanje svojih objektivnih interesov, medsebojno razumevanje in spoznavanje, sporazumevanje in pravočasno vključevanje v vse faze družbenega dogovarjanja in odločanja. To narekuje potrebo po stalnem spremljanju in vsestranskem spoznavanju vseh bistvenih vprašanj družbene politike, zlasti pa tistih, ki so za posamezne skupnosti večjega pomena. Delegacija naj prav tako na najbolj smotrni način povezuje vse samoupravne skupnosti, da se bo čimveč splošnih družbenih vprašanj uredilo z medsebojnim neposrednim samoupravnim sporazumevanjem in z družbenim dogovarjanjem v okviru družbenopolitičnih skupnosti.

KATERE TEMELJNE SAMOUPRAVNE SKUPNOSTI BODO OBLIKOVALE DELEGACIJE?

Oglejmo si zdaj najprej, kje, v katerih temeljnih samoupravnih skupnostih bodo delovni ljudje v skladu s pravico do samoorganiziranja oblikovali in volili svoje delegacije (člen 137 osnutka ustave SRS).

Najprej jih bodo oblikovali vsi delovni ljudje v TOZD. Na visokih in drugih šolah sooblikujejo delegacije – poleg zaposlenih tudi študentje in dijaki, ki imajo volilno pravico, in to na način, ki bo določen z zakonom. Svojo delegacijo pa bodo mogli oblikovati tudi delovni ljudje v enem delu temeljne organizacije združenega dela, ki trajno delajo na območju občine, v kateri ni sedeža te orga-

nizacije (tako imenovani dislocirani obrati, če nimajo pogojev za oblikovanje TOZD, na primer gradbišča in drugi).

Organizirani v skupnosti in v druge oblike združevanja bodo nadalje oblikovali svoje delegacije kmetje, obrtniki, ljudje s svobodnimi poklici itd., torej: delovni ljudje, ki delajo s svojimi delovnimi sredstvi v kmetijski, obrtni in v drugih podobnih dejavnostih (sem sodijo tudi delovni ljudje, ki z osebnim delom samostojno poklicno opravljajo umetniško ali drugo kulturno, raziskovalno, športno ali drugo pogodbeno dejavnost), skupaj z delavci, s katerimi skupaj delajo in s katerimi torej združujejo svoje delo in delovna sredstva.

Delegacije oblikujejo tudi delovni ljudje v delovnih skupnostih državnih organov, družbenopolitičnih organizacij, družbenih organizacij in društev ter v drugih delovnih skupnostih, ki niso organizirane kot organizacije združenega dela, ter aktivne vojaške osebe in civilne osebe v službi v oboroženih silah JSFRJ, na način, ki bo določen z ustavo in zakonom. Končno oblikujejo delegacije tudi delovni ljudje v krajevnih skupnostih.

V TOZD in v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, v katerih ne volijo delavskega sveta oz. drugega organa upravljanja, izvršujejo pravice in dolžnosti delegacije vsi delovni ljudje te organizacije in skupnosti ter se torej ne voli posebna delegacija. Dana je tudi možnost, da se v dveh ali več temeljnih organizacijah združenega dela oziroma drugih samoupravnih organizacijah ali skupnostih, v katerih je premajhno število delovnih ljudi, da bi bili lahko delegacija, oblikuje skupna delegacija.

Samoupravne interesne skupnosti ne bodo volile svojih delegacij (ker so njihovi organi že sami sestavljeni iz delegacij ustreznih temeljnih samoupravnih skupnosti), pač pa delovni ljudje iz teh skupnosti sodelujejo preko skupščin samoupravnih interesnih skupnosti pri obravnavanju in odločanju o posameznih vprašanjih iz pristojnosti skupščin (izobraževanje, raziskovalna dejavnost, kultura, zdravstvo, varstvo otrok in družine, stanovanjsko gospodarstvo in drugo).

Volitve delegacij bodo neposredne.

Evidentiranje in predlaganje možnih kandidatov naj zajame čim širši krog družbeno-politično, samoupravno, društveno in drugače organiziranih ljudi. Naj bo stalno, ne pa usmerjeno v zadnje mesece pred volitvami. Izhaja naj iz konkretnega dela

(Nadaljevanje na 3. strani)

(Nadaljevanje z 2. strani)

ter interesov, potreb in nalog posamezne skupnosti in organizacije ter iz delovnega prispevka posameznega možnega kandidata za reševanje teh vprašanj.

Kandidati se določijo v okviru SZDL oziroma sindikatov.

KAKO BOMO OBLIKOVALI DELEGACIJE V TEMELJNIH SAMOUPRAVNIH SKUPNOSTIH

Kako naj se v vsaki temeljni samoupravni skupnosti lotimo priprav za oblikovanje delegacije?

Izhajamo iz načela, da se delovni človek s pomočjo svojega delegata oziroma delegacije sporazumeva in dogovarja za zadovoljevanje vseh tistih svojih interesov in potreb, ki jih lahko zadovolji le skupaj z drugimi zunaj svoje temeljne samoupravne skupnosti. Torej se posameznik s pomočjo delegacije vključuje v celotni proces sporazumevanja, družbenega dogovarjanja in odločanja, zato je logično in prav, da bo delegacija sestavljena tako, da bo na kar najbolj uspešen in avtentičen način zagotavljala prisotnost te temeljne samoupravne skupnosti povsod tam, kjer se interesi njenih članov zadovoljujejo in kjer se upravlja s sredstvi, ki jih ta skupnost ustvarja in namenja za razširjeno reprodukcijo, za skupne in za splošne družbene potrebe.

Vsaka temeljna samoupravna skupnost mora zato najprej čim boljše spoznati potrebe svojega razvoja, svoj lastni položaj v združenem delu in v svoji ožji oziroma širši družbenopolitični skupnosti. Spoznati mora svoje posebnosti, svoje interese, potrebe in naloge in nato tem nalogam, potrebam in interesom ustrezno oblikovati delegacijo. Zategadelj bo sestava delegacij v različnih temeljnih samoupravnih skupnostih različna. TOZD v težki industriji bo najbrž oblikovala delno drugačno delegacijo kot pa TOZD v trgovini. Prav tako bo vaška krajevna skupnost imela delno drugačno delegacijo kot pa zelo razvita ter po prebivalcih, interesih in funkcijah zelo raznolika mestna krajevna skupnost. Ko razmišljamo o tem, nam je vnaprej jasno, da ne bo mogoče za vso mandatno dobo štirih let vnaprej predvideti vseh potreb po sporazumevanju, dogovarjanju, a da je vendar mogoče pokazati na tiste najpomembnejše. Med njimi je v prvi vrsti gotovo proizvodni interes vsake TOZD, pa naj gre v gospodarskih delovnih organizacijah za proizvodnjo materialnih dobrin ali v kulturnih, izo-

braževalnih in drugih institucijah za duhovne stvaritve in storitve: za znanstveno delo, za izobraževanje, za zdravljenje in varstvo itd. Po drugi strani pa imajo vse TOZD tudi tiste interese, ki v bistvu pomenijo združevanje in povezovanje dela ter svobodno menjavo dela, to se pravi povezovanje materialne proizvodnje od surovin do končnega izdelka pa do transporta in, seveda, povezovanje gospodarstva z izobraževanjem, z znanostjo, s kulturo, z zdravstvom, z urbanističnim in stanovanjskim gospodarjenjem itd. Seveda velja tudi obratno: povezovanje znanosti z gospodarskim in družbenim življenjem, povezovanje izobraževanja, kulture in zdravstva z družbenimi potrebami po izobraženih, kulturnih in zdravih ljudeh, da bodo čim boljši proizvajalci, da bodo humani in poštene ljudje.

Podobno kot za TOZD velja jo ta načela tudi za krajevno skupnost, le da se tukaj delovni človek vključuje v dogovarjanje o zadovoljevanju svojih potreb (o varstvu, zdravstvu, komunalni urejenosti, itd), kot jih čuti v kraju bivanja – kot član ožje oziroma širše družbene skupnosti.

Zato se je ob pripravah na oblikovanje in volitve delegacij v temeljnih samoupravnih skupnostih vsekakor pomembno dogovoriti, kako naj bo sestavljena delegacija, da bo zajela vse naše pglavitne potrebe in interese – ožje in širše – in kako številčna naj bo. V ustavnih osnutkih zanjo ni določena niti spodnja niti zgornja številčna meja. (Predvideno pa je, kot smo že rekli, da v temeljnih organizacijah združenega dela, v katerih

ne volijo delavskega sveta ali drugega organa upravljanja, ker opravljajo to funkcijo vsi člani delovne skupnosti, izvršujejo vsi delovni ljudje te skupnosti tudi pravice in dolžnosti delegacije). Prav tako pomembno, če ne še bolj, pa je, kateri izmed nas bodo naši delegati, ki bodo jutri sestavljali našo delegacijo, kako bo delegacija delovala, kakšna bo njena odgovornost, kakšen bo delegatov mandat, kdo naj bo delegat, kako ga bomo izbirali, kakšna bo njegova vloga in kakšna bo vloga delegacije.

Delegat naj bo čim bolj pristni, pravi, avtentičen zastopnik delovnih ljudi in njihovih interesov. Z njimi dela in živi (zato je praviloma neprofesionalec) ter neposredno z njimi doživlja vso življenjsko stvarnost, iz katere rastejo njihovi skupni interesi in potrebe. V njem so posebljeni. Je njihov odposlanec, izvoljen in pooblaščen, da jih zastopa pri sporazumevanju z drugimi skupnostmi, pri družbenem dogovarjanju in odločanju.

Ce upoštevamo teh nekaj načel, potem je skorajda nemogoče, da bi delegacija kot celota ne zajela vseh slojev delovnih ljudi iz vseh delov temeljne samoupravne skupnosti: od neposrednih proizvajalcev do visoko izobraženih strokovnjakov, od žensk do moških, od mladih do starejših in na narodnostno mešanih območjih gotovo zlasti tudi pripadnike italijanske in madžarske narodnosti.

Izjeme in omejitve, ki so predvidene v osnutku ustave, so naslednje (člen 141 osnutka ustave SRS):

– v delegacijo temeljne orga-

nizacije združenega dela ne morejo biti izvoljeni delovni ljudje na vodilnih delovnih mestih v tej organizaciji, ki po ustavi ne morejo biti člani delavskega sveta ali drugega ustreznega organa upravljanja;

– v drugi delovni skupnosti ne morejo biti člani delegacije funkcionarji teh skupnosti, ki so jih izvolili in imenovali kolektivni organi;

– v krajevni skupnosti ne morejo biti člani delegacije delovni ljudje, ki so odgovorni svetu krajevne skupnosti oziroma drugemu ustreznemu organu upravljanja krajevne skupnosti;

– nihče ne more biti hkrati član dveh delegacij (tiste iz krajevne skupnosti in one iz TOZD);

– nihče ne more biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljen za člana delegacije iste samoupravne skupnosti.

Upošteva torej bistvena načela, ki naj bi veljala za izbor delegatov, in pa dejstvo, da bomo slehernega delegata volili „doma“, v svoji temeljni samoupravni skupnosti, kjer nam je bližji, kjer ga bolje poznamo po njegovi delovni plati, po delovnih rezultatih in tudi po njegovih čisto človeških lastnostih, nam dajejo tudi večjo možnost izbire. Odslej bodo manj pomembne nekatere kandidatove lastnosti, ko je le-ta večkrat zaradi velikosti volilne enote in pretežno predstavniskega sistema moral biti široko popularen, dober govornik itd. Bolj bodo v ospredje stopile druge njegove lastnosti: delovna vnema in sposobnost, volja zavzeti se za

(Nadaljevanje na 4. strani)

uresničevanje skupnih ciljev in se stalno usposablja za te naloge, čut odgovornosti itd.

Delegat naj bi bil namreč med drugim čim bolj družbeno usposobljen za naloge, katere bo v okviru delegacije prevzel. Stalno naj bi spremljal in proučeval družbeno problematiko na svojem področju, stalno naj bi bil delovno povezan s svojo samoupravno bazo in s skupščino oziroma z drugim samoupravnim organizmom, v katerem bo v okviru pooblastil svoje temeljne samoupravne skupnosti v okviru njenih interesov, potreb, predlogov in navodil deloval in za svoje delo tudi odgovarjal.

Ves ta sklop odnosov med samoupravno organiziranim človekom v samoupravni skupnosti in med njegovim delegatom (oziroma delegacijo) — ki obsega zlasti: stalno delovno povezanost med njima, javnost dela, odgovornost za delo in kontrolo nad delom — poimenujemo lahko z delegatskimi razmerji.

DELEGATOVA ODGOVORNOST

Druga nadvse pomembna sestavina delegatskega razmerja je delegatova odgovornost. Glede na vsebino in značaj delegatove-

ga mandata je delegat seveda najprej odgovoren delovnim ljudem v svoji temeljni samoupravni skupnosti in svoji delegaciji. Razen tega pa je preko organa, v katerem deluje, nujno odgovoren tudi širši družbeni skupnosti.

Delegatova odgovornost sega v vse faze dogovarjanja in odločanja:

— odgovoren je v fazi spoznavanja objektivnih avtentičnih interesov v samoupravni bazi,

— odgovoren je v fazi soočanja teh interesov, dogovarjanja in odločanja v skupščini in

— odgovoren je v fazi uveljavljanja sprejetih dogovorov v samoupravni bazi.

Na kakšen način se izraža ta njegova odgovornost?

Najprej se delegatova odgovornost samoupravni bazi in tudi širši skupnosti izraža v tem, da ob formiranju predlogov in stališč, od oblikovanja in izražanja interesov, pride ob sodelovanju in pomoči organiziranih subjektivnih sil (ZK, sindikati, SZDL) samoupravno do izraza celotni interes temeljne samoupravne skupnosti (ali več samoupravnih skupnosti skupaj, pri čemer bo zlasti pomembna faza usklajevanja stališč znotraj) in da delegat seznanja ljudi, ki odločajo, z vsemi že znanimi interesi drugih temeljnih samoupravnih skupnosti in širših družbenopolitičnih skup-

nosti (programi in smernicami razvoja), jih ob sodelovanju družbenopolitičnih organizacij seznanja z načelnimi družbenimi in političnimi izhodišči za reševanje obravnavanega vprašanja (resolucijami), sklepi, stališči, zlasti pa tudi s programsko usmeritvijo za delo skupščin in tako pomaga oblikovati objektivne interese.

Nadalje je delegatova odgovornost v tem, da v središču soočanja, dogovarjanja, argumentiranja in odločanja izrazi vsa stališča, predloge itd. svoje samoupravne baze, jih tam z ustvarjalnim delovanjem usklaja z drugimi interesi in skupaj z drugimi delegati za določeno vprašanje izoblikuje skupni interes, način in prioriteten red za njegovo zadovoljevanje itd.

Nadaljna delegatova odgovornost je, da vsebino izoblikovanega skupnega interesa in predlagane ukrepe, akcije itd. po potrebi še enkrat prenese v samoupravno bazo, bodisi kot predlog za družbeni dogovor, kot predlog za tako ali drugačno skupno akcijo, za materialne prispevke ali kot osnutek akta (zakona, odloka itd).

Delegat sedaj v svoji samoupravni bazi deluje na način, da je družbeni dogovor ali drug predložen splošen akt itd. sprejet kot resničen samoupravni odraz volje samoupravno organiziranih delovnih ljudi in občanov in pozneje tudi uresničevan.

Delegat je v svoji temeljni samoupravni skupnosti največkrat izvoljen le za določeno družbeno področje oziroma za reševanje določenega družbenega vprašanja in tvori skupaj z ostalimi delegati delegacijo svoje temeljne samoupravne skupnosti. Ker mora delegacija nujno delovati povezano in ker ima kot celota svoje pravice in dolžnosti, je delegat za svoje delo v bazi in za svoje delo v organu, v katerem dela, nujno odgovoren tudi delegaciji. Delegacija mora biti zaradi celotnosti in povezanosti družbenih vprašanj in zaradi potrebe po usklajenem delovanju seznanjena z vsemi vprašanji, ki so v temeljni samoupravni skupnosti predmet obravnavanja, usklajevanja in odločanja, saj mora v skladu s statutom večkrat tudi samostojno obravnavati posamezna vprašanja in sprejemati stališča.

Ce smo se doslej ob razmišljanjih o vlogi delegacij nekoliko dlje in podrobneje mudili ob delegatu, je bilo to storjeno iz dveh razlogov:

— prav je, da čim bolj spoznamo delegata, njegovo vlogo in funkcijo, da bi si lažje razložili vlogo in funkcijo, položaj in način funkcioniranja celotne delegacije,

— čeprav bo delegacija delovala največkrat kot celota in bo večkrat kot celota za svoje delo tudi očitovna, ne bi smela celota zamegliti posameznega delegata, njegovega dela in njegove odgovornosti. Zlasti še, ker se bo na krajih dogovarjanja in sporazumevanja (v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti itd) pojavljal posamezni delegat in ne delegacija.

Ko smo si natančneje ogledali delegata, si oglejmo zdaj poglavitne funkcije in način delovanja celotne delegacije.

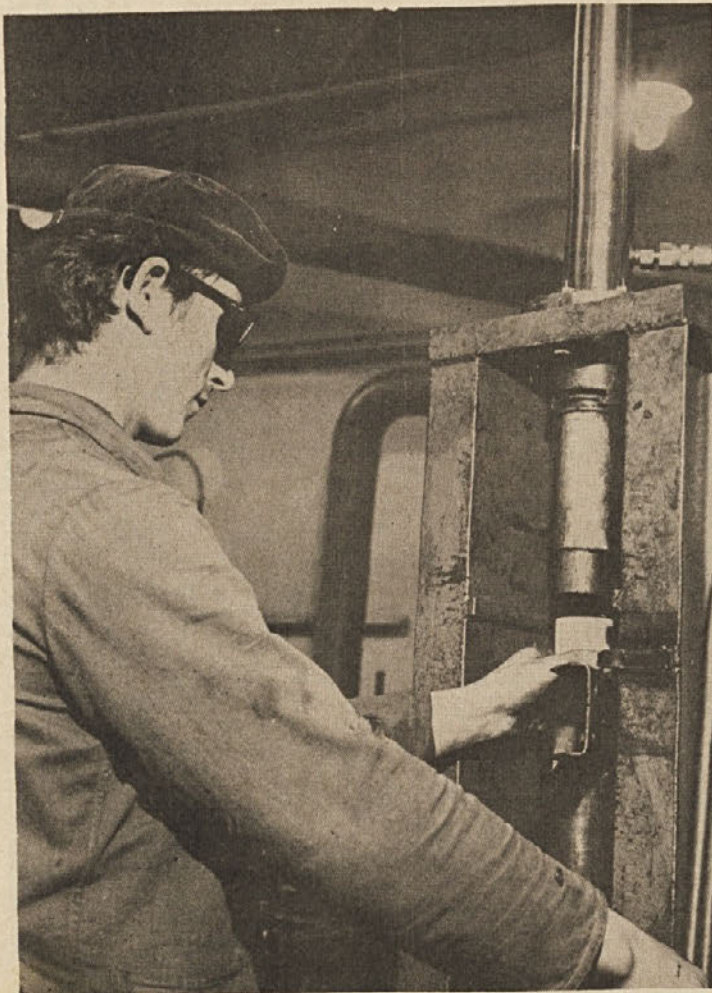
NAJPOMEMBNEJŠE FUNKCIJE IN NAČIN DELOVANJA DELEGACIJE

Povedali smo že, da delovni ljudje preko svojih delegacij — kot neke vrste delavskega sveta „za zunanje zadeve“ ali sveta krajevne skupnosti „za zunanje zadeve“ — vsebinsko neposredno in organizirano uresničujejo svoje pravice in dolžnosti pri opravljanju funkcij in nalog skupščin družbenopolitičnih skupnosti. Tako določa ustava. Hkrati pa ustava omogoča, da delovni ljudje pooblastijo delegacije tudi za izvrševanje drugih svojih nalog in funkcij, kar med drugim pomeni, da se je mogoče s pomočjo delegacije sporazumeti in dogovarjati o reševanju cele vrste drugih skupnih vprašanj, ki jih temeljne samoupravne skupnosti zadovoljujejo bodisi v okviru samoupravnih interesnih skupnosti ali drugače.

V tako opredeljeni njeni funkciji je torej glavna naloga delegacije sodelovati pri opredeljevanju stališč, predlogov, pobud in pri oblikovanju interesov v svoji temeljni samoupravni skupnosti, da bi jih posamezen delegat iz delegacije nato mogel predložiti in uskladiti z drugimi TSS, prenesti morebitne njihove drugačne ali nasprotno pobude spet nazaj v svojo TSS in zavzeti slednjič skupaj z drugimi končna stališča v skupščini družbenopolitičnih skupnosti, samoupravne interesne skupnosti ali drugod.

Delegacija sodeluje preko svojih delegatov na ta način v celotnem delu in odločanju skupščine družbenopolitične skupnosti (in — če je tako dogovorjeno — tudi v samoupravnih interesnih skupnostih in drugod).

In kako se v temeljni samoupravni skupnosti oblikujejo stališča, predlogi, pobude itd? Za to je seveda več možnosti, ki jih bo treba opredeliti v statutu temeljne samoupravne skupnosti. V niem bo treba zapisati:

— da ob vseh najpomembnejših vprašanjih (ki bi jih bilo treba, vsaj temeljna, konkretno našeti) zavzemajo stališča vsi delovni ljudje, bodisi na zboru delovnih ljudi, na referendumu ali s pomočjo drugih oblik neposrednega odločanja.

Nadalje bo treba zapisati, kdaj lahko delegacija zavzema stališča skupaj z delavskim svetom oz. svetom krajevne skupnosti ali z drugim ustreznim samoupravnim organom, ali tudi s posameznimi samoupravnimi komisijami, odbori itd. Najbrž bo glede na jutrišnjo razširitev potreb po aktivnem vključevanju vsake temeljne samoupravne skupnosti v vse družbeno življenje potrebno v teh skupnostih ustanoviti ob obstoječih še vrsto drugih samoupravnih organizmov in delovnih teles za obravnavanje posameznih vprašanj (na primer: za izobraževanje in štipendiranje, za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, za kulturo, za kadrovske politike itd), ali pa — kadar je mogoče — sedanje svete, komisije in odbore zadolžiti še z dodatnimi nalogami.

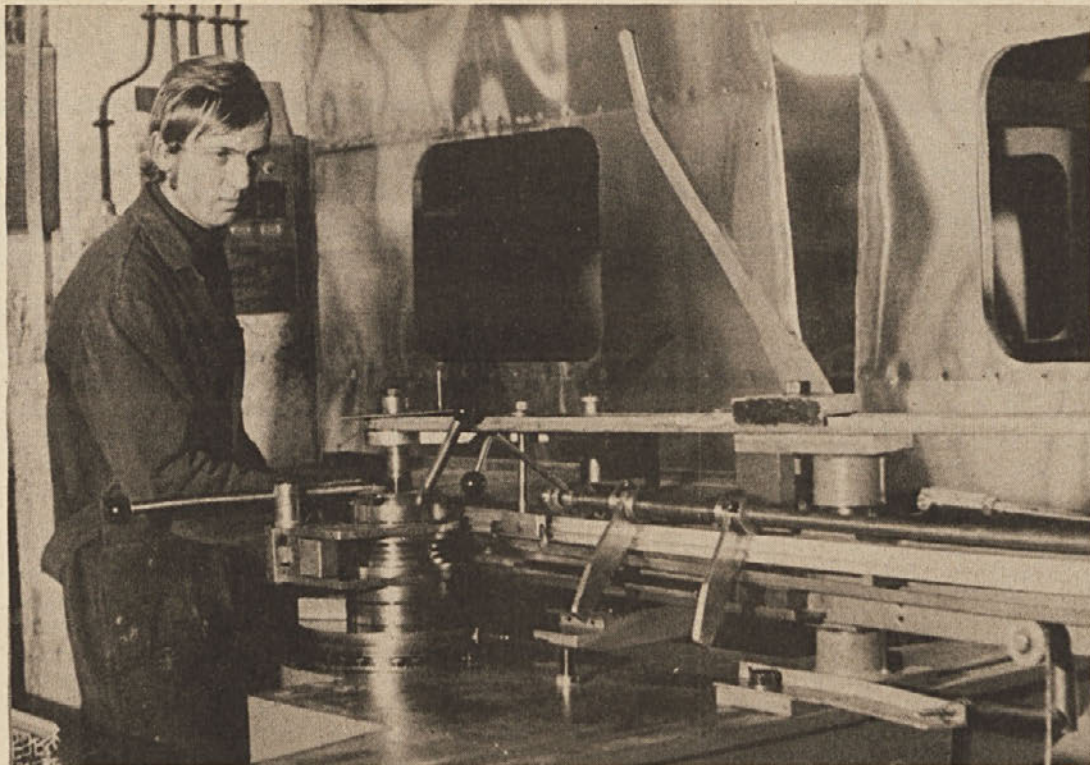
Ob nekaterih vprašanjih pa bo stališča lahko sprejemala tudi delegacija sama, zlasti taktično, ko bo treba konkretizirati in izvajati že dogovorjeno politiko in usmeritve.

Ker se zasedanja skupščin (in drugih organov) ne bo udeleževala delegacija, pač pa delegat iz njenega sestava, je njena druga pomembna naloga prav ta, da določi delegata za sodelovanje na posameznih sejah v skupščinah (in drugod). Rekli smo že, naj bi bil to tisti delegat, ki je za obravnavana vprašanja naj bolj družbeno usposobljen.

(Osnutek zvezne ustave pa omogoča tudi bolj stalnega delegata).

Ob tem pa velja izreči takoj pomembno opozorilo. Čeprav bo imela praviloma vsaka temeljna samoupravna skupnost svojo delegacijo, pa ne bo mogla imeti vsaka svojega samostojnega mesta niti v zborih občinske skupščine, kaj šele v republiški skupščini in tudi ne svojega samostojnega delegatskega mesta v skupščinah posameznih samoupravnih interesnih skupnosti.

Zato bo potrebno združevati delegacije, da si pridobe eno delegatsko mesto v tem ali v onem skupščinskem organu.

Izveček iz delovnega osnutka zakona o volitvah

Koliko zborov ima občinska skupščina in kdo jih oblikuje oziroma sestavlja?

Zbor združenega dela občinske skupščine sestavljajo delegati delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih organizacijah in delovnih skupnostih.

Zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine sestavljajo delegati delovnih ljudi in občanov v krajevnih skupnostih.

Družbenopolitični zbor občinske skupščine sestavljajo delegati delavcev, drugih delovnih ljudi in občanov, organiziranih v družbenopolitične organizacije.

Število delegatskih mest v vsakem zboru občinske skupščine določa statut občine.

KDO IN KOLIKO DELEGATOV DELEGIRA DELAGACIJA IZ SVOJEGA SESTAVA V ZBORU ZDRUŽENEGA DELA OZIROMA ZBOR KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Delegacija temeljne samoupravne organizacije oziroma skupnosti delegira iz svojega se-

stava enega ali več delegatov v zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine glede na vprašanje, ki se obravnavajo v zboru.

Dve ali več delegacij temeljnih samoupravnih organizacij oziroma skupnosti povezanih z delom in drugimi skupnimi interesi v združenem delu v procesu reprodukcije oziroma z interesi v občini, ki jim glede na merila iz tretjega odstavka 54. člena tega zakona ne pripada delegatsko mesto v zboru združenega dela občinske skupščine, se združujejo v konferenco delegacij zaradi delegiranja skupnega delegata v zbor združenega dela občinske skupščine, obravnavanja vprašanj iz pristojnosti občinske skupščine, določanja skupnih smernic za delegate in zaradi uresničevanja drugih svojih pravic in dolžnosti v zvezi z opravljanjem funkcij občinske skupščine.

Konference delegacij se oblikujejo s sporazumi, ki jih sklenejo temeljne samoupravne organizacije oziroma skupnosti, ki so te delegacije izvolile, na podlagi odloka občinske skupščine.

S sporazumom o oblikovanju konference delegacij se ureja zlasti: način in postopek oblikovanja konference, pravice in dolžnosti konference, pošiljanje delegatov v zbor občinske skupščine, način sprejemanja stališč in smernic za delegate, razmerja med konferenco delegacij in delegacijami oziroma temeljnimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi, materialni pogoji za delo konference, izvrševanje strokovnih in administrativno-tehničnih nalog za konferenco, sedež konference in druga vprašanja, pomemb-

na za delo konference delegacij.

Če do roka, ki je določen za oblikovanje konferenc delegacij, niso sklenjeni sporazumi o oblikovanju konferenc, se konference oblikujejo z odlokom občinske skupščine.

Število delegatov, ki jih delegacije krajevnih skupnosti delegirajo na zasedanje zbora krajevnih skupnosti občinske skupščine, se določi glede na število delovnih ljudi in občanov, ki prebivajo na območju krajevnih skupnosti. Od tega načela je mogoče odstopiti in uporabiti tudi druga merila, da se zagotovi ustrezna zastopanost delovnih ljudi v krajevnih skupnostih.

Delavci, drugi delovni ljudje in občani, organizirani v občinske organizacije Zveze komunistov, Socialistične zveze, Zveze sindikatov, Zveze združenj borcev NOV in Zveze mladine z dogovorom v okviru občinske organizacije Socialistične zveze določijo listo kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine.

Določbe o kandidiranju in določanju liste kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru se urejajo s pravilnikom, ki ga z dogovorom sprejmejo delegacije družbenopolitičnih organizacij na republiški konferenci Socialistične zveze.

Dogovor o sestavi liste kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru (sekretariata) sklenejo z dogovorom delegacije družbenopolitičnih organizacij na občinski konferenci Socialistične zveze.

Občinska kandidacijska kon-

Homologacije prikolic

Razvoj široke porabe tehničnih predmetov, zlasti ker je večina uporabnikov premalo tehnično izobražena, je bil vzrok za konstituiranje službe, ki bi bedela nad uporabnostjo, varnostjo in kvaliteto proizvodov, ki so v prodaji.

V ta namen imajo vse razvitejše države institucije, ki pregledujejo industrijske proizvode, ugotavljajo uporabnost, varnost za koristnika in okolico ter zanje izdajajo ateste. Takim postopkom pravimo posamična ali tipska homologacija, ki je za proizvode v prometu zelo zahtevna.

Za izvajanje homologacije ima vsaka država svoje predpise, ki jim je treba zadostiti. Res je, da je v Evropi težnja te predpise poenotiti, kar je že dokaj doseženo v Evropski gospodarski skupnosti (EGS), a v širši evropski skupnosti je to poenotenje šele na začetku.

Naše izvedbe prikolic, ki jih prodajamo po vsej Evropi, morajo torej biti take, da bo zadosteno predpisom in presoji vsake države, v katero izvažamo, pa čeprav se ti predpisi med seboj delno tudi razlikujejo. To povzroča težave pri naši proizvodnji raznih tipov za

posamezne dele Evrope.

Pripomniti je treba, da so homologacijski predpisi v posameznih državah izdelani bolj ali manj popolno, da pa zaradi stalnega tehničnega razvoja sami predpisi ne zajemajo vedno vseh možnih situacij. Zaradi tega so organi, ki izvajajo homologacije, pooblaščenim ocenjevati varnost in kvaliteto ter odobriti ali ovreči predložene rešitve.

Bistvo homologacije pa ni samo v tem, da se dobi atest, ki je hkrati tudi dovoljenje za prodajanje proizvoda, ampak, da imajo stalni kontrolni organi za varnost in kvaliteto proizvodov potrebno osnovo, na podlagi katere občasno kontrolirajo vso nadaljnjo proizvodnjo posameznega proizvoda. Vsako ugotovljeno odstopanje ima za posledico strožjo kontrolo in denarne kazni ali celo prepoved prodaje, če gre za večja odstopanja.

Ko je homologacijski postopek zaključen, se začno najrazličnejše proizvodjalne težave, ki največkrat izvirajo iz premajhne delovne zavesti, nepravilne uporabe materiala, pomanjkanja odgovornosti, površnosti ipd.

Vse te pomanjkljivosti v serijski proizvodnji predstavljajo

stalno nevarnost za zaustavitve prodaje in plačevanje raznih kazni. Ti stroški prizadenejo vse člane IMV. Nikakor ne smemo pozabiti, da državni kontrolni organi v posameznih državah tembolj kritično kontrolirajo, čim manjši je ekonomsko-politični interes za uvoz. Istočasno pa tudi ne smemo zanemariti teženj konkurence, ki želi ovirati in zmanjševati naš prodor na tuja tržišča.

Postopek homologacije prikolic kot celote, sestavljene iz posameznih delov, od katerih morajo biti važni deli, ki lahko vplivajo na varnost, še posebej predhodno homologirani, je dolgotrajnejši. Potrebno je namreč omogočiti študij proizvoda na osnovi načrtov ter pri vzorčnem proizvodu upoštevati vse njihove pripombe, zahteve in navodila. Ko je vzorec popravljen, ga organi ponovno pregledajo in preiskusijo. Ta eksperimentalni del se izvede lahko v sami tovarni ali pa na zahtevo pošlje na preizkusno mesto. Preden izdajo atest, si običajno želijo organi z ogledom proizvodnje prepričati o sposobnosti proizvajalca ali bo mogel vzdrževati stalno kvaliteto proizvodov. Taki ogledi

naše proizvodnje naredijo sicer zelo dober prvi vtis in je zato toliko težje zagotavljati najrazličnejša odstopanja, ki jih odkrivajo tudi kontrolni organi pri svojih tehničnih pregledih. S tem v zvezi je nujno strokovno in dobro delati, da ne bi izgubili težko pridobljenega zaupanja homologacijskih in kontrolnih organov (posredno tudi kupcev) v naše proizvode in solidarnost proizvodnje IMV.

Inž. MIRKO LINDTNER

IMV – KURIR izdaja delovna skupnost Industrije motornih vozil Novo mesto – Izhaja vsak mesec v 4200 izvodih – Uredništvo in uprava: Novo mesto, Zagrebška cesta 18/20 – Ureja uredniški odbor – Odgovorni urednik Jože Splichal – Stack, filmi in prelom ČZP DOLENJSKI LIST – Tisk: Tiskarna LJUDSKA PRAVICA Ljubljana

(Nadaljevanje s 5. strani)

terenca socialistične zveze ugotovi sestavo liste kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine in jo pošlje občinski volilni komisiji najmanj 15 dni pred glasovanjem delovnih ljudi in občanov v listi. Občinska volilna komisija ugotovi, ali je bila lista sestavljena v skladu s tem zakonom.

Občinska volilna komisija objavi kandidatno listo najpozneje sedem dni pred glasovanjem o izvolitvi kandidatov v uradnem glasilu, v katerem se objavljajo občinski predpisi.

Lista kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine obsega toliko kandidatov, kot je delegatov v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine.

O izvolitvi delegatov v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine glasujejo delovni ljudi in občani neposredno in tajno na podlagi liste kandidatov, ki jo je ugotovila občinska konferenca Socialistične zveze.

Lista kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine je sprejeta, če zanj glasuje večina vseh de-

lovnih ljudi in občanov občine, ki imajo splošno volilno pravico, in če je na listi izvoljenih najmanj 2/3 vseh kandidatov. Posamezen kandidat je izvoljen, če dobi večino glasov delovnih ljudi in občanov, ki so glasovali.

Rezultate glasovanja o listi kandidatov iz prvega odstavka tega člena ugotovi občinska volilna komisija.

Poročilo o rezultatih glasovanja pošlje volilna komisija občinski skupščini in ga objavi v uradnem glasilu, v katerem se objavljajo občinski predpisi.

KDO OBLIKUJE IN SESTAVLJA SKUPŠČINO SRS

Zbor združenega dela skupščine Socialistične republike Slovenije sestavljajo delegati delovnih ljudi v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih organizacijah in delovnih skupnostih.

Zbor občin SRS sestavljajo delegati delovnih ljudi in občanov v občinah in skupnostih občin kot posebnih družbenopolitičnih skupnostih.

Družbenopolitični zbor sestavljajo delegati delavcev, drugih delovnih ljudi in občanov,

organiziranih v družbenopolitične organizacije.

KDO DELEGIRA DELEGATE V ZBOR ZDRUŽENEGA DELA SKUPŠČINE SRS

Zbori združenega dela ene ali več občinskih skupščin sporazumno določijo izmed članov vseh delegacij, ki delegirajo delegate v te zore, skupine delegatov zaradi delegiranja delegatov v zbor združenega dela Skupščine SRS.

Zbor združenega dela ima 150 delegatov.

KDO DELEGIRA DELEGATA V ZBOR OBČIN SKUPŠČINE SRS

Vsaka občinska skupščina in skupščina skupnosti občin kot posebne družbenopolitične skupnosti pošiljajo na zasedanje zbora občin Skupščine SRS po enega delegata na način, določen z občinskim statutom v skladu s tem zakonom.

KDO OBLIKUJE IN DELEGIRA DELEGATE V DRUŽBENOPOLITIČNI ZBOR

Delavci, drugi delovni ljudje

in občani, organizirani v Zvezo komunistov Slovenije, Socialistično zvezo delovnega ljudstva Slovenije, Zvezo sindikatov Slovenije, Zvezo združenj borcev NOV Slovenije in Zvezo mladine Slovenije, z dogovorom v okviru Socialistične zveze določijo listo kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru Skupščine SRS.

Določbe o kandidiranju in določanju liste kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru Skupščine SRS se urejajo s pravilnikom, ki ga z dogovorom sprejemajo delegacije družbenopolitičnih organizacij na republiški konferenci socialistične zveze.

Družbenopolitični zbor ima 50 delegatov.

Lista kandidatov za delegate v družbenopolitičnem zboru Skupščine SRS obsega 50 kandidatov.

O izvolitvi delegatov v družbenopolitičnem zboru Skupščine SRS glasujejo delegati v družbenopolitičnem zboru vseh občinskih skupščin in skupščin skupnosti občin kot posebnih družbenopolitičnih skupnosti po določbah tega zakona.

Kulturo delavcem

Na podlagi analize sodobnih družbenih odnosov v naši samoupravni socialistični praksi je dognano, da ni ustreznega razvoja gospodarske osnove brez kulture in da ni kulture brez uspešnega razvoja gospodarstva. Kultura in gospodarstvo sta enakovredni sestavini boja za socializem.

V naši družbi se vse bolj utrjuje zavest, da razvijanje in zadovoljevanje kulturnih potreb ni zgolj stvar prostega časa, zabave in razvedrila, temveč da je večja kulturna razgledanost in višja kulturna ustvarjalnost eden izmed temeljnih pogojev za večjo produktivnost dela. Vsestransko razvita človeška osebnost postaja v sodobni, visoko razviti industrijski družbi, in še posebej v sistemu samoupravljanja, čedalje pomembnejša produktivna sila in nikakor ne več zgolj privesek stroja. Soodvisnost

med kulturno ravni delavca in njegovo delovno storilnostjo je danes dokazana. Pomanjkanje in nerazvitost kulturnih potreb negativno vpliva na celotno delavčevo osebnost, na njegove delovne navade in na njegove kreativne sposobnosti pri delu. Prav samoupravljanje zahteva vsestransko razvitega delavca, človeka, ki ni sposoben opravljati zgolj rutinsko delo, temveč ustvarjalno sodelovati v vse bolj zapletenih gospodarskih, družbenih in političnih mehanizmih samoupravnega sistema. Zaradi teh spoznanj ni naključje, da dajejo ustavne spremembe poseben poudarek prav kulturi in da zavezujejo delovne organizacije za večjo skrb za dvig kulturne ravni zaposlenih.

Kulturni skupnosti Novo mesto je temeljno izhodišče pri oblikovanju kulturne politike delovni človek v

zdrženem delu, in sicer kot subjekt te politike, kakor tudi kot porabnik storitev kulturnih dejavnosti. Temeljni smoter pri usmerjanju kulturnih dejavnosti ter zadovoljevanju kulturnih potreb delovnih ljudi pa je odpirati pota k delovnim ljudem ter širiti možnosti, da delovni ljudje vključujejo doživljanja kulturnih dobrin v svoje življenje kot njihovo neodtujljivo sestavino.

V okviru Kulturne skupnosti deluje Zveza kulturno-prosvetnih organizacij, ki kot družbena organizacija na področju kulture v različnih oblikah na prostovoljni osnovi organizira ljubitelje kulture in umetnosti. Zveza kulturno-prosvetnih organizacij samoupravno povezuje svoje temeljne organizacije, kulturno-prosvetna društva, kulturne in umetniške skupine, sekcije pri drugih društvih in organizacijah, ki v okviru svojega programa raz-

vijajo kulturno-prosvetno dejavnost. Zveza kulturno-prosvetnih organizacij, ki deluje po programu razvoja amaterske kulturne dejavnosti, stalno vabi vse delovne ljudi: moške, ženske in mladino, ki imajo smisel in veselje za katerokoli vrst kulturne dejavnosti, naj se javijo na naslov: Zveza kulturno-prosvetnih organizacij, občinski svet, Novo mesto, Prešernov trg 5, da jih usmeri v mladinski, ženski ali mešani pevski zbor, v dramsko skupino, v literarno skupino, v likovno skupino, v godbo na pihala, v godalni orkester ali v kako drugo dejavnost.

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij organizira na pobudo samoupravnih organov v organizacijah združenega dela tudi likovne razstave, literarne večere, koncerte, proslave in druge kulturne prireditve v delovnih organizacijah. Na ta način omogoča neposredno soočanje delavcev z novimi kulturnimi vrednotami in jim odpira nov pogled na svet ter jim kaže nov vidik razumevanja tega sveta. In prav je, da se kulturna dejavnost ne razvija samo v muzejih, gledališčih, galerijah in doma, ampak tudi tam, kjer naš človek dela in ustvarja.

S tem ne želimo ustvarjati nekih tovarniških kulturnih institucij in dejavnosti, ki bi vzporedno delovale ali celo konkurirale že obstoječim in ustaljenim, niti ni naš namen ustvarjati nekakšne posebne kulture za delavce. Želimo le, da se tiste kulturne ustanove in akcije, ki so fizično in programsko preveč oddaljene in odtujene od delavca, le-temu približajo.

Če bomo po tej poti, ki sicer ne izčrpava vsega bistva in oblik kulturne akcije v naši družbi, obudili na začetku vsaj pri delu naših delavcev zanimanje za kulturo, tedaj bomo storili že mnogo, ne le za te delavce, temveč za vso našo kulturo.

BORIS SAVNIK
predsednik IO Kulturne skupnosti Novo mesto

Na proslavi 1. maja — praznika dela lani v našem podjetju.

Vsestranska uporaba prikolic

Moderni čas — čas hitrega razvoja tehnike in povečanja živčnosti ljudi, stremjenja za skrajšanje delovnega časa in daljših vikendov ter letnih dopustov — išče možnosti sprostitve in zaposlitve ljudi v prostem času. Prav tu je našla prikolica svojo veliko uporabno vrednost.

Zanimivo si je ogledati, kako domiselno uporabljajo prikolice v vseh deželah Evrope in zakaj je prikolica postala simbol modernih nomadov, ki si želijo uživanja prirode, spoznavanja sveta in potovanja, kljub veččlanski družini.

Družine z več otroki si zelo težko privoščijo hotelske usluge. Prikolica pa jim nudi bivanje v naravi, v prostosti, kjer niso potrebna večna opozorila glede vedenja, kar otroci tako sovražijo. Poleg tega jim mamica lahko v vsakem času pripravi najljubše jedi.

Potovanje s prikolico je udobno, ker omogoča postanke takrat, kadar si družina zaželi čaj ali kavo. Prav tako tudi lah-

ko odloča o počitku na dolgih potovanjih.

Mestno življenje ima svoje prednosti pri opravljanju službe in pri drugih dnevnih opravkih, toda prosti čas preživijo meščani veliko raje v naravi in zdravem okolju. To udobnost nudi brez povečanih stroškov za hrano in prenočišče prikolica.

Rekreacijski šport zajema vse širše sloje prebivalstva. Kaj je lahko lepšega, kot se po delovnem tednu preseliti na bele sončne poljane? V ogrevani prikolici preživi družina ure počitka po smučanju ob toplem, sveže pripravljem napitku. Poleti pa se po kopanju in sončenju ob jezeru, reki ali morju močno prileže hladna pijača iz hladilnika. S predšotorom pri prikolici se dnevni bivalni prostor pod senco še poveča. Ljubiteljem in lastnikom štirinožnih ljubljencev ni treba skrbeti, kam ob dopustu ali vikendu z njimi, ker jih lahko vzamejo s seboj.

V deželah, kjer so stanovanjske površine zelo iskane in si

mladi prav težko ustvarijo svoje gospodinjstvo, je večja prikolica najudobnejša začasna rešitev stanovanjskega problema.

Veliko ljudi nima možnosti za nakup lastne prikolice. Za te so poskrbele organizacije. Turistične organizacije urejajo kampinge z vsemi napeljavami vode in elektrike, primernimi sprehajalnimi potmi, med katerimi postavijo prikolice in jih oddajo za krajšo ali daljšo dobo. Prav tako tudi hoteli razširjajo svoje kapacitete ležišč s prikolicami v bližini hotelov, ker se jim s tem povečuje tudi promet ostalih uslug. Ni malo organizacij, ki se ukvarjajo izključno z izposojanjem prikolic za določen čas.

Iz vsega tega je mogoče ugotoviti, da je prikoličarstvo zavzelo važno mesto pri koriščenju prostega časa in letnih dopustov.

Prikolice so razširile svojo uporabnost tudi v gospodarstvo. Ni malo kmetov, katerih gospodinjje pripravljajo hrano za delavce na delovnem mestu in je ne vozijo več od doma. Prav

tako se da prikolica lepo urediti v potujočo ambulanto, ki obiskuje oddaljene kraje.

Gostinci jih radi uporabljajo kot potujoče bifeje pri raznih prireditvah. Gradbena podjetja urejajo bivanja svojih delavcev na gradbiščih v prikolicah. Naše prikolice najdete po vsej Evropi, prodajajo jih v desetih evropskih državah.

In kako je pri nas?

Tudi mi imamo velike možnosti na tem področju. Tudi pri nas bi lahko bila celotna naselja iz prikolic lepa rekreacijska oblika za naše delavce, ki si ne morejo privoščiti hotelov. Za delavski turizem bi lahko prav prikolice pomenile dodatne kapacitete. Mislimo, da bi bilo potrebno napeti vse sile ter omogočiti našim organizacijam možnost za najemanje kreditov za nabavo prikolic in ureditev kampov, kjer bi se naš delavec lahko sprostil in odpočil za njemu primerno ceno.

Pomen toplotne izolacije prikolice

Prikolica je v stiku z atmosfero z vsemi šestimi zunanji površinami, zato je zelo občutljiva na vse temperaturne spremembe. Ker prikolico uporabljamo v letnem in zimskem času, je potrebno, da je toplotno dobro izolirana in tako zaščitena proti mrazu in proti veliki vročini. Zato je v konstrukciji prikolic vedno prisotno vprašanje, kako ustvariti ustrezno izolacijo? Z uporabo katerih materialov? Kako jih izbrati? Da najdemo odgovore na ta vprašanja, je potrebno vsaj malo osvežiti osnovno znanje o izmenjavi toplote.

Toplotni tok

Predpostavimo, da je zima, prikolica pa ogrevana. Zato bo temperatura (T_n) v prikolicu višja kot temperatura (T_z) zunaj prikolicu. Iz vsakdanje prakse vemo, da bo toplota iz prikolicu uhajala. To uhajajočo toploto imenujemo toplotni tok. Zanima nas, kolikšen je toplotni tok in kako ga lahko zmanjšamo.

Da dobimo odgovor na prvo vprašanje, razmišljamo takole: Toplotni tok primerjamo z vodnim tokom, za katerega vemo, da teče iz višje točke na nižjo. Količina pretečene vode med dvema višinama bo tem večja, čim večja bo razlika višin in čim večji bo presek struge, po kateri teče. Enako pa je s toplotnim tokom, samo da pri njem razliko višin zamenjamo z različno temperaturo, presek struge pa predstavlja površina stene (S) (m^2), skozi katero teče toplotni tok. Na velikost toplotnega toka pa vpliva tudi material stene, skozi katero teče toplotni tok. Vpliv materiala na velikost toplotnega toka izrazimo s karakterističnim faktorjem (K) materiala. Tako dobljene podatke povežemo in dobimo enačbo za izračun velikosti toplotnega toka: $Q = K \cdot S (T_n - T_z)$, ali povedano z besedami: velikost toplotnega toka je enaka zmnožku karakterističnega faktorja materiala, površine, skozi katero teče toplotni tok, in razliki notranje in zunanje temperature.

Analiza vsega do sedaj ugotovljenega nam že pokaže smer, v kateri moramo iskati odgovor na drugo v začetku zastavljeno vprašanje: Kako zmanjšati toplotni tok oziroma izgubo toplote?

V enačbi za izračun velikosti toplotnega toka vidimo, da sta za dano prikolico in vremenske pogoje površina in razlika temperature stalni in da lahko na

velikost toplotnega toka vplivamo samo s spreminjanjem faktorja materiala. Zato si oglejmo, kaj nam ta faktor predstavlja. Zamislimo si steno prikolicu (slika 1), ki jo sestavlja notranja obloga iz vezane plošče (debeline d_1), stiropora (debeline d_2) in Al pločevine (debeline d_3).

V drugi fazi bo toplota, ki je iz zračnih delcev prestopila na površino notranje obloge, najprej „pretekla“ debelino notranje obloge, nato debelino stiropora in še debelino Al – pločevine. Ta „pretek“ toplotnega toka imenujemo prevod toplote in je odvisen od materiala in od

IZBIRA IZOLACIJSKEGA MATERIALA

Iz pregleda tabele 1 vidimo, da je prevodnost lesa in aluminija velika in da zato notranja in zunanja obloga k izolaciji ne prispevata veliko. Zato moramo, kadar želimo, da je prikolica toplotno izolirana, pri izdelavi karoserije uporabiti tudi izolacijski material. Izolacijski materiali, ki so primerni v gradnji prikolic, morajo imeti naslednje lastnosti:

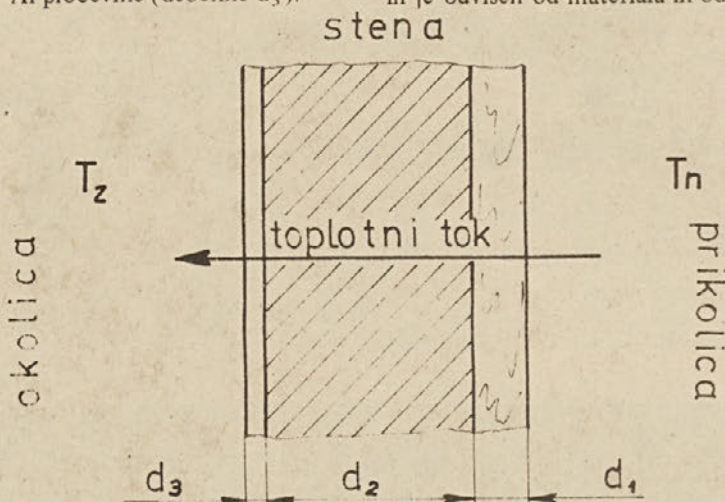
- majhno toplotno prevodnost v območju od -30 stopinj do $+55$ stopinj C ,
- majhno specifično težo,
- obstojnost pri temperaturah od -40 stopinj do 100 stopinj C ,
- biti morajo enostavni za uporabo,
- morajo biti poceni in
- ne smejo zahtevati posebnih varnostnih ukrepov pri uporabi.

Material, ki v zadostni meri izpolnjuje navedene lastnosti, je stiropor, ki ga uporabljamo v naši proizvodnji. Potrebno pa je poudariti, da je prikolica dobro izolirana le takrat, kadar je stiropor dobro položen, to se pravi, kadar izpolnjuje ves za polaganje namenjen prostor. Vsaka prekinitev stiropora predstavlja neizolirano mesto, kjer toplota pozimi iz prikolicu uhaja, poleti pa vdira vanjo.

Posebno nevarne so prekinitve zato, ker se na mestih, kjer ni stiropora, hitreje izenači temperatura okolice s temperaturo notranjosti prikolicu in se zato na teh mestih začne na stenah prikolicu izločati vlaga iz prostora. Ta pa je vsakemu dobro vidna in je najboljši pokazatelj nesolidne gradnje prikolicu.

Zato je ta članek namenjen tistim delavcem, ki polagajo stiropor, da se bodo zavedali odgovornosti svojega dela in ga opravljali brez napak.

inž. STANE LUKŠIČ,
TOZD RAZVOJNI INŠTITUT

Oglejmo si pot, po kateri toplota uhaja iz prikolicu v okolico. Toplotna je v prikolicu vezana na delce zraka, zato mora v prvi fazi tok prestopiti iz delcev zraka na površino. Ta prestop je odvisen od stika površine notranje obloge in zraka. Prestop bo tem večji, čim večja bo hitrost zraka (ker pride z intenzivnejšim gibanjem v stik s površino več delcev ogretega zraka) in čim večja je površina obloge (večja hrapavost – večji prestop). Matematično izrazimo prestop s faktorjem prestopnosti λ .

dolžine prehoda. Vrednosti prevoda označimo z λ in so za posamezne materiale navedene v tabeli 1.

Tretja faza toka je enaka prvi, samo da sedaj toplota prestopi iz površine pločevine na delce okoliškega zraka. Ta prestop označimo s prestopnostjo α_z .

Sedaj že lahko povemo, da bomo zmanjšali tok, če bomo uporabili materiale, ki imajo majhno prevodnost in dovolj veliko debelino, če prikolico čistimo (gladke površine) in jo postavljamo v zavetne lege.

Tabela 1

Material	kg/m ³	Toplot. prevodnost W/m st.	
Aluminij	2700	209,3	toplotni prevodnik
Železo	7800	74,4	
Zrak	1,3	257	toplotni izolatorji
Les	400 – 900	0,35 – 0,1	
Zid	1800	0,7	
Sneg	300	0,5	
Azbest	600	0,07	
Atiropor	25	0,025	
Stekl. volna	20	0,05	

Kakšne delegacije bomo oblikovali?

Za kandidiranje članov delegacij temeljnih samoupravnih skupnosti – TOZD je treba upoštevati predvsem naslednja posebna merila:

– da so kandidati nosilci resničnih interesov delovnih ljudi, kar pomeni, da morajo biti neposredno povezani z okoljem, ki jih voli;

– da so na osnovi poznavanja osnovnih družbenoekonomskih in političnih odnosov sposobni povezati ožje interese svoje samoupravne skupnosti s širšimi družbenimi interesi. To svojo nalogo opravijo v mejah pooblastil, ki izhajajo iz delegatskih razmerij;

– da so aktivni in ustvarjalni nosilci samoupravnih socialističnih odnosov v temeljni samo-

upravni skupnosti;

– da so zgledni in uspešni delavci na svojem delovnem mestu;

– da aktivno sodelujejo pri uveljavljanju združenega dela kot celovitega družbenega interesa, ki omogoča zadovoljevanje človekovih potreb.

Delovni ljudje v posamezni temeljni samoupravni skupnosti opredelijo še druga posebna

merila, ki izhajajo iz njihovega specifičnega položaja, potreb in interesov.

V temeljnih samoupravnih skupnostih, kjer živijo in delajo pripadniki madžarske in italijanske narodnosti, se ti enakovredno vključujejo v delegacije temeljnih samoupravnih skupnosti, pri čemer je v delegacijah potrebno zagotoviti njihovo prisotnost.

Iz delegacij, ki so osnova za oblikovanje delegatskih zborov skupščin družbenopolitičnih skupnosti, se praviloma ne smejo izbirati politični delavci za opravljanje funkcij v skupščinskem sistemu.

Članstvo v delegaciji temeljne samoupravne skupnosti je osnovna in prioritarna družbenopolitična zadolžitev delovnih ljudi.

Mladina v TOZD IMV

V naši delovni organizaciji pred aprilom 1973 ni bilo mladinske organizacije oz. ni bila delovna, zato smo v aprilu s pomočjo OOZK in obč. odbora ZMS Črnomelj ponovno organizirali našo mladino. Izvolili smo nov upravni odbor, v katerem so: Marjanca Adlešič, Marjana Gustič, Jože Hanov, Anton Jaklič, Slavica Jankovič, Marija Kapš, Jože Kramarič, Štefka Kozan, Jože Lovrin, Zdravko Milojevič in Milan Stopar.

Za predsednika je bil izvoljen Jože Kramarič, za tajnika Marjana Gusič, za blagajnika pa Štefka Kozan.

Na tem sestanku smo izvolili tudi razne komisije. Da bi delo v naši mladinski organizaciji potekalo čim boljše, smo zaenkrat izvolili:

komisijo za idejno politično delo, predsednik je Jože Lovrin,

komisijo za družbeno ekonom. zadeve, predsednica je Marjana Gusič,

komisijo za kulturno zabavno dejav. predsednica je Slavica Jankovič,

komisijo za splošni ljudski odpor, predsednik je Silvo Žugelj,

komisijo za šport in rekreacijo, predsednik je Janez Pezdirc,

komisijo za infor. in obveščanje, predsednik je Zdravko Zajc.

Komisija za družbenoekonomske odnose je takoj začela delo, rezultat tega pa je že viden v vključevanju mladih v razne samoupravne

organe v podjetju, npr. v delavski svet TOZD, v sindikalni odbor, v odbor delavske kontrole in podobno.

Komisija za šport in rekreacijo je tudi začela delati, toda v začetku je zadela na težave, zaradi pomanjkanja prostega časa za treniranje, pomanjkanja denarja. Komisija bo poskušala organizirati ekipo za roket, košarko, namizni tenis in strelsko ekipo. Nekaj denarja bomo dobili tudi od sindikalne organizacije. S tem denarjem bomo nabavili drese, zračne puške, loparje, žoge itd.

Udeležili smo se sindikalnih športnih iger z nogometno ekipo.

Ostale komisije se še niso resno lotile dela, to pa predvsem zato, ker bi bila prej potrebna politična vzgoja in seznanjanje z nalogami. Tega pa do sedaj naši mladinci niso bili deležni. To je naloga starejših tovarišev, še posebej pa višjih mladinskih forumov, ki bi morali mlajšim tovarišem nuditi več pomoči. Mladega človeka, ki pride iz osnovne šole v tovarno, je treba navajati k delu, naj bo to na delovnem mestu ali pa delo v raznih organizacijah. Nujno bo mladini pomagati pri njenem delu, ona pa bo morala pokazati več volje do dela.

Upravni odbor naše mladinske organizacije je pred časom organiziral delovno akcijo: čiščenje okrog tovarniških prostorov. Ta akcija ni uspela najbolje, saj se je od 110 mladih, kolikor jih je

v našem kolektivu, udeležilo le 15 članov. Organizirali smo lep izlet v Kumrovec, Trakošćan, Zagreb in Čateške toplice, uspela je tudi krvodajalna akcija. Udeležili smo se raznih proslav, pohodov, seminarjev, akcije Kozjansko 73, mladinske poletne politične šole. V bodoče bi radi organizirali tekmovanja mladih med TOZD IMV, da bi se na ta način bolje spoznali med seboj, organizirali bi radi obiske pomembnih krajev in spomenikov iz NOB.

Dela bi dovolj, seveda pa je tudi pri tem mnogo ovir, saj je mnogo naših delavcev iz oddaljenih vasi, kar nas resno ovira pri delu.

V decembru 1973 je bil na pobudo sindikalne organizacije in vodje obrata ustanovljen tudi v obratu Semic mladinski aktiv in izvoljeno njegovo vodstvo. Organizacija šteje 49 članov. V upravni odbor so bili izvoljeni: Janez Malnarič, Anton Konda, Ivan Jakša, Stanko Plut, Matija Plut, Stane Vidmar in Alojz Udovič.

Za predsednika je bil izvoljen Janez Malnarič, za tajnika Alojz Udovič, za blagajnika pa Stanko Plut.

V razne komisije pa so bili kot predsedniki izvoljeni:

Za družbenoekonomske zadeve Alojz Udovič, za splošni ljudski odpor Matija Plut, za šport in rekreacijo Ivan Jakša, za kulturno zabavno dejavnost Stane Vidmar, za infor. in obveščanje Anton Konda, za idejno-politično delo Stanko Plut.

Prepričani smo, da bo ob tako zastavljenih nalogah in ob pomoči starejših tovarišev delo mladine v TOZD IMV Črnomelj zaživelo.

TAJNIK:
MARJANA GUSIČ

Obisk prodajalcev iz Švice

22. januarja je bila IMV gostiteljica 9 trgovcev, ki prodajajo ADRIA prikolice v Švici. Obiskali so naše tovarne v Novem mestu, Šentjerneju in Brezicah. Njihovo navdušenje je veljalo predvsem ogromnemu uspehu in razvoju naših tovarn v zadnjih dveh letih, od zadnjega obiska do danes. Prav tako so dali priznanje našemu napredku v kvaliteti prikolic, ki se je v zadnji sezoni v njihovo veliko zadovoljstvo močno izboljšala.

Zunanjetrgovinski sektor

Avstrijski trgovci v IMV

Vključevanje novega tržišča v naš proizvodni program zahteva obilico predhodnih priprav na samem tržišču, kot tudi v naši delovni organizaciji. 28. januarja so na naše vabilo obiskali IMV avstrijski trgovci, s katerimi smo pregledali prodajne možnosti in naredili načrt dobav. Avstrijci so se lahko prepričali, da bomo svoje obveznosti lahko izpolnjevali, saj imamo velike kapacitete in urejene tovarne, ki stojijo njim v garancijo, nam pa v ponos.

ZUNANJETRGOVINSKI
SEKTOR

Kaj moramo napraviti?

Tudi v Jugoslaviji se kaže energetska kriza z vsemi posledicami. Predvsem velja to za pomanjkanje električne energije, v bližnji prihodnosti pa se bodo spremenile tudi razmere s plinskimi in tekočimi gorivi, katerih osnova je nafta. Čeprav se količina načrpane nafte ni dosti spremenila, je izredno poskočila cena surove nafte, dodatno pa še prevozni stroški. Šele ponovna usposobitev Sueskega prekopa za plovbo bo delno zmanjšala prevozne stroške.

Sama naftna kriza je v svetu izzvana popolnoma umetno. Proizvajalci nafte so sicer res močno podražili nafto, vendar so naftne družbe tiste, ki so videli nevarnost za zmanjšanje svojih velikih dobičkov in so s svojim delovanjem praktično povzročile pomanjkanje goriva. Tudi notranje politične težave v ZDA in monetarna kriza sta precej vplivala na pomanjkanje nafte.

Znano je, da ima Nizozemska tolikšne zaloge nafte, da vzdrži enoletno blokado ob redni porabi. Pri tem gre zgolj le za izsiljevanje cene in poskuse ponovnega vplivanja, to je uveljavljanja novih gospodarskih odvisnosti revnih držav od bogatih.

Vendar se bo spreminjala cena goriva tudi na našem tržišču. Če bodo uveljavili ekonomske cene, bo vsekakor pri nas delno prizadeta avtomobilska industrija ter vse spremlja-joče dejavnosti. Prav tu pa bo

naše novo področje uveljavljanja. Izboljšanje kvalitete uslug naših servisov, zadovoljive količine rezervnih delov, obvezno spremljanje konkurence, vse to bo osnova za povečanje dejavnosti.

Pri tem pa že sedaj ne bi sme-

li stati ob strani. Ze vpeljano stalno šolanje kadrov servisne službe bo potrebno še bolj razširiti in poglobiti, da bomo tako res zadovoljili vsakega lastnika našega proizvoda. Tako bomo imeli nadaljnjo osnovo za povečanje naše prodaje in povečanje

našega dohodka.

Zato ne smemo stati ob strani, ampak se moramo aktivno pripraviti in že sedaj vpeljati nove metode približevanja kupcu.

Inž. JOŽE ROZMAN

Samoupravljanje v skupnih službah

Znanost in moderna tehnologija, sodobna organizacija dela in poslovanja, zlasti pa temeljni gibalni motiv blagovnih proizvajalcev v samoupravni socialistični družbi zahtevajo delitev dela in funkcij v enotnem reprodukcijskem procesu. Ta temeljni cilj in motiv sili proizvajalce k smotrnemu izkoriščanju produkcijskih dejavnikov. V teh prizadevanjih sodelujejo tudi delavci, zaposleni v tako imenovanih skupnih in strokovnih službah v organizacijah združenega dela. Tudi ti delavci enakovredno prispevajo k poslovnim uspehom delovne organizacije in s svojim delom oblikujejo gospodarske rezultate temeljnih organizacij združenega dela, s svojo udeležbo v delovnem procesu pa ustvarjajo dohodek.

Tem skupnim službam določa delovne naloge ter njihovo vlogo proizvodni proces. Proizvodni proces je tudi edini dejav-

nik, ki narekuje razvoj in organizacijo teh služb. Torej morajo te organizacijske enote uresničevati predvsem cilje, programe in zahteve celotnega združenega dela v delovni organizaciji. Hkrati pa je treba poudariti, da so te službe v organizacijah združenega dela neobhodne in nujne, njihov pomen za družbeno povezovanje dela pa izjemno velik.

Ni odveč malo uvoda, da si osvežimo spomin saj ni tako dolgo tega, ko smo razpravljali, ali bodo v skupnih službah organi upravljani ali ne. Razmišljali smo tudi o tem, da bi se skupne službe organizirale kot TOZD, skratka, dilem o organiziranju skupnih služb ni manjkalo, kar pa je imelo za posledico „zamudo“ pri samoupravnem organiziranju naših skupnih služb.

Zdaj ni več dilem! Skupne službe so organizirane kot delovna skupnost, natančneje povedano: to je organizacijska

enota skupnih služb, ki so organizirane z namenom, da opravljajo funkcijo, ki je skupna vsem TOZD v naši delovni organizaciji.

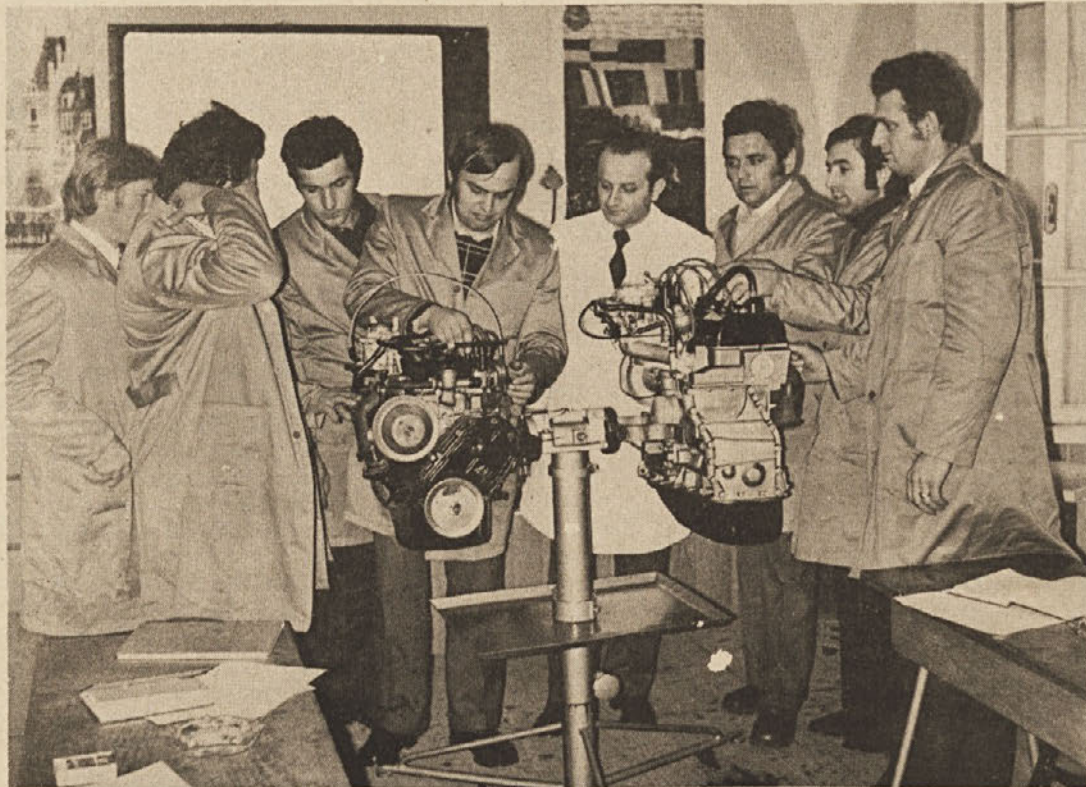
Po ustavi se delavci skupnih služb lahko samoupravno organizirajo kot TOZD ali kot delovna skupnost. Tisti, ki niso imeli pogojev, da se organizirajo kot TOZD, so organizirani v delovni skupnosti, delavci v delovnih skupnostih pa imajo enake samoupravne pravice oziroma samoupravni status, ne glede na to, kako so organizirani. Po ustavi imajo delavci v skupnih službah pravico do osebnega dohodka in do sredstev za skupno porabo v skladu z načelom delitve po delu ter v skladu z osnovami in merili, ki veljajo za delitev v organizaciji združenega dela. Imajo tudi druge samoupravne pravice in dolžnosti, ki izvirajo iz narave dela in skupnih interesov, zaradi katerih so bile te delovne skupnosti ustanovljene. Enakopravne pravice, ki izhajajo iz ustave, dajejo delovnim ljudem, zaposlenim v skupnih službah, pravico do samoupravnega organiziranja.

Na osnovi teh ugotovitev je naš centralni delavski svet na redni seji 28. 12. 1973 razpisal volitve v organe delavskega samoupravljanja v skupnih službah.

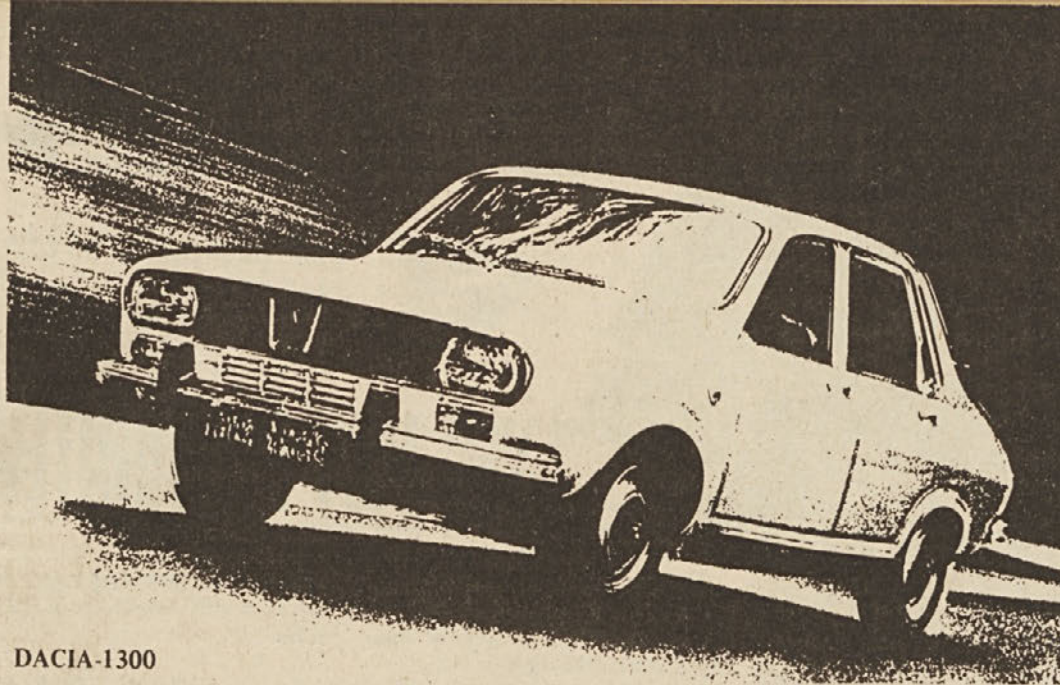
Po predhodnem kandidacijskem postopku so delavci v organizacijsko-kadrovskem sektorju, plansko-analitski službi in računovodstvu 28. januarja 1974 volili svoj delavski svet.

V delavski svet skupnih služb so bili izvoljeni: Deak Rezka, Dular Rudi, Blatnik Breda, Košir Branko, Kotnik Stanka, Pezdirc Vojka, Kovačič Anton, Salmič Anica, Šuln Franc, Rodič Anica in Smrke Ida.

Volilna komisija je ugotovila, da so bile v skupnih službah volitve opravljene zakonito, saj je od 149 upravičenih volilcev glasovalo na volitvah 93 odst. zaposlenih.

Servisna ekipa na tečaju

DACIA-1300

Priprava avtomobila za test

V drugi številki je jugoslovanska avtomobilistična revija AVTO objavila na prvih straneh prispevek o „VELIKEM (BLATNEM) TESTU“, primerjalnem testu, na katerem sta sodelovala tudi dva naša avtomobila: DACIA-1300 kot tekmeč in IMV-RENAULT 4 zunaj konkurence, kot spremljajoče vozilo.

Šest avtomobilov znanih firm se je podalo na 2000 km dolgo pot, da se pomerijo, „čigavi konji najbolj rezgečejo“ in kateri izmed šestih bo pod večjim upravljanjem izkušenih voznikov najbolje preстал to maratonsko testno stezo, ki je vodila po asfaltnih cestah in po skoraj neprehodnih blatnih poteh. Kosali so se: LADA, Peugeot 104, CITROEN AMI Super, SIMCA 1100, ZASTAVA 101 in DACIA 1300. In dokler je teh šest tekmovalcev nabiralo točke za uvrstitev, je z njimi v korak nenehno „capljala“ naša popularna katrca. Bila je kos vsem oviram, toda ker njeni (kubiki) niso ustrezali propozicijam testa, je prevažala rezervne dele in fotografa s kamerami.

Iz revije Avto so nam prišepnili, da se je naša DACIA kar dobro obnesla, toda počakajmo raje na končni rezultat. Ko seštejejo vse točke, bomo šele videli, katero mesto zavzema na lestvici avtomobilov, katerih prodajna cena se suče okrog petdeset novih tisočakov.

Od česa pa je odvisna uvrstitev? Od cene? Verjetno ne, ali samo deloma, ker je za vsakega od tekmecev potrebno pri-

bližno enako denarja. Vrnimo se po odgovor k naslovu – priprava vozila. To je, lahko bi rekli, „predtest“, ki bistveno vpliva na končno oceno in uvrstitev avtomobila.

Marsikdo se bo vprašal, zakaj priprava, saj je vendar avtomobil nov. Tak naj gre, kot pride s traku! Toda, tako kot se pet prstov na roki razlikuje med seboj, tako so avtomobili različni drug od drugega. Med najboljšimi je potrebno izbrati najboljšega in pričeti z utekanjem ter ugotavljanjem, kakšne napake je še potrebno odpraviti, da bo vozilo resnično brezhibno, ko gre na test. Med utekanjem se vozniki menjajo in vsak pove svoje pripombe. Star pregovor pravi: Več oči več vidi in več ušes več sliši. Pri-

pomnimo naj, da se na takšnih pripravnih vožnjah ugotovi 40-50 napak, ki so nemanerno ušle serijski proizvodnji, kar je razumljivo. Potreba goriva je tudi važen faktor pri ocenjevanju. Potrebno je porabo natančno nastaviti, tako da je kar se da majhna, toda tolikšna, da ne bo oviranja pri meritvah pospeškov in hitrosti z ostalimi tekmeči.

Skratka, avtomobil, ki gre na test z drugimi vozili, mora vsebovati vse najboljše lastnosti tistega tipa vozila, ki se bo predstavilo bodočemu kupcu. Z visoko uvrstitvijo na primerjalnih testih mora pritegniti tiste omahujoče kupce, ki izbirajo med našim in kakšnim konkurenčnim avtomobilom.

ČEDO NEGOVANOVIČ

Bolje: delati po normativih

Z uvedbo dela po normativih v servisni delavnici se je izboljšala delovna disciplina in s tem tudi storilnost.

Delavci so to sprejeli s popolnim razumevanjem in delajo po normativih, kar jim omogoča večji osebni dohodek.

Vpliv dela po normativih se je pozitivno odrazil in predstavlja napredek v sistemu nagrajevanja v servisni delavnici. Delo poteka bolj organizirano in je opravljeno hitreje ter daje kolektivno večji dohodek. Navedeni rezultati so potrdili, da je bila odločitev uvedbe nagrajevanja po delu pravilna.

Delo po normativih zahteva boljšo organizacijo že od sprejema avtomobila, zahteva podroben opis dela in (da se ne poslabša kvaliteta) poostreno kontrolo opravljenega dela. Delo po normativih zahteva tudi boljše delovne razmere od

delovnih prostorov do opreme in oskrbe z nadomestnimi deli.

Ko bodo navedeni pogoji, ki so sedaj še v marsičem pomanjkljivi, izboljšani, se bo še bolj dvignila delovna storilnost, s tem pa dohodek in boljše počutje delavcev.

VINKO ČAMPELJ

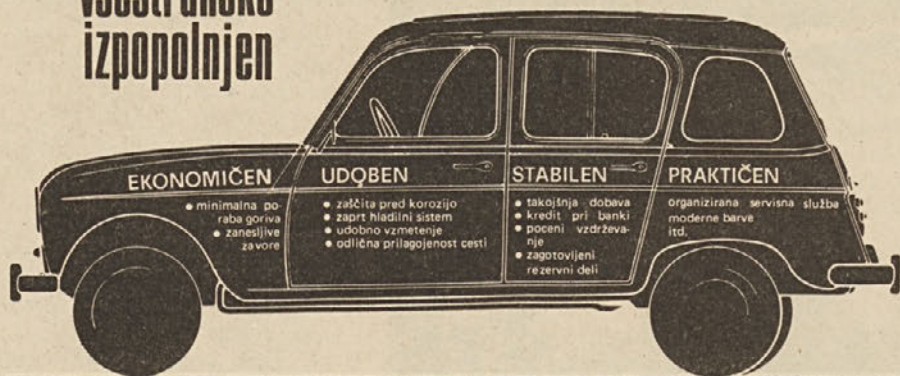
Tudi Italijani!

Pri razširitvi naše prodajne mreže na evropskem tržišču smo vključili tudi Italijo, 24. januarja smo povabili 34 trgovcev iz Italije v IMV. Z ogledi naših tovarn smo hoteli pokazati bodočim trgovcem, da stoji za njimi močna organizacija in proizvodnja, ki je sposobna proizvajati naročene količine. Naš namen je popolnoma uspel. Italijanski trgovci so sprejeli naše pogoje in podpisali pogodbe. Tako bomo še eno deželo več oskrbovali z našimi prikolicami.

Zunanjetrgovinski sektor.

**vsestransko
izpopolnjen**

RENAULT 4

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL
NOVO MESTO

VEČ KOT PRIDOBITEV

Ko smo v začetku leta 1973 na podlagi dolgoročne industrijske kooperacije s francosko firmo RENAULT uvedli v proizvodnjo znano vozilo IMV-RENAULT 4 EXPORT (v Sloveniji znano pod imenom „Katrca“) in prve izdelke ponudili na tržišču, je bilo reagiranje posameznikov zelo različno: — poznavalci tega vozila so bili navdušeni, — „nejeverni Tomaži“ pa so nezaupljivo zmajevali.

Sami pa smo bili prepričani, da je bila naša odločitev preiščljena in pravilna, saj so nas pri izbiri proizvodnega programa osebnih vozil vodile naslednje želje tržišča:

- v enem avtomobilu združiti udobno družinsko in prostorno poslovno vozilo,

- s prodajno ceno „na kredit“ avtomobil, ki bo dostopen širokemu krogu kupcev,

- avtomobil mora biti čim bolj enostaven in nezahteven za vzdrževanje,

- mora biti ekonomičen, t. j. s čim manj goriva mora prevoziti čimveč kilometrov.

V prepričanju, da smo zadeli žebelj na glavo, se nismo zaprli vase, temveč smo dajali avtomobile IMV-RENAULT 4 EXPORT na preizkus in v oceno nepristranskim razsodnikom — novinarjem, ki so svoje kritične ugotovitve brez dlake na jeziku objavili v strokovnih časopisih. Tako smo ta avtomobil dali tudi zagrebškemu listu „VOZAČ I SAOBRAČAJ“ (Voznik in promet), ki je na „poti do resnice“ ugotovil naslednje:

TEHNIČNI PODATKI

MOTOR

Štiricilindrski vrstni, štiriktaktni, vgrajen za prednjo osjo.

Volumen: 845 ccm

Kompresijsko razmerje: 8.0:1

Moč motorja: 27.5 KM po JUS

Maks. vrtilni moment: 5,9 kgm

pri 2300 obr./min.

Ventili so viseči z dročniki in nihalniki.

Hlajenje je zaprt sistem. Količina hladilne tekočine je 4.8 l z dodatnim sredstvom proti zmrzovanju do - 40 stopinj C. Hladilna tekočina se zamenja vsakih 30.000 km.

Mazanje motorja se opravlja pod pritiskom. Količina olja je 2.5 l. Svetilka na armaturni plošči je skupna za kontrolo pritiska olja in hladilnega sistema.

Rezervoar za gorivo: 26 l
Zračni filter s suhim vložkom.
Akumulator 12 V 30 Ah.

PRENOS

Enokolutna suha sklopka.
Menjalnik; 4 prestave, vse sinhronizirane, pogon na prednja kolesa.

Diferencial: količina olja: 1.15 l.

Šasija in karoserija sta pričvrščeni med seboj z vijaki.

Posamezno obešena kolesa s stabilizatorji in amortizerji.

Volan z ozobljeno letvijo; zakret od leve na desno 3,25 obrata.

Gume 135x13, kolesni obroči 4 J 13; pritisk zraka 1,4/1,6 atm., vozilo polno obremenjeno 1,5/1,8 atm (tudi za avtocesto).

Hidravlične zavore z bobni in omejitveni ventil proti blokiranju zadnjih koles v odvisnosti od obremenitve. Ročna zavora mehanska na prednja kolesa.

MERE

Medosna razdalja: levo 2400 mm, medosna razdalja 2450 mm.

Medkolesna razdalja: spredaj 1279 mm, zadaj 1244 mm.

Dolžina vozila 3668 mm, širina 1485 mm, višina praznega vozila 1550 mm, višina obremenjenega vozila 1440 mm.

Razdalja najnižje točke vozila od tal je 175 mm.

Rajdni krog: 9,70 m.

TEŽA

Teža vozila (rezervoar napolnjen): 665 kg.

Maksimalna teža vozila 1050 kg.

Maksimalno dovoljena obremenitev zadnje osi 570 kg.

Dovoljena obremenitev strehprtlačnik do 50 kg.

Dovoljena vleka prikolice:

brez zavore 350 kg

z zavoro 500 kg do maksimalnega vzpona 12 odst.

Sedanja naftna situacija je pokazala, kako pravilna je usmeritev francoske avtomobilske industrije na proizvodnjo malolitražnih avtomobilov. Taka gospodarska usmeritev se je že potrdila, še bolj pa se bo uveljavila ob nadaljnji proizvodni rasti vozil „R 4“, saj je do sedaj prodanih že več kot 3,5 milijona teh vozil. Pri tem upoštevajmo, da so vozila „R 4“ prišla s proizvodnih trakov pred 12 leti. Upoštevati velja podatek, da je registriranih vozil v razredu do 1000 ccm v Zah. Nemčiji največ „R 4“!

Preveč prevzetno bi bilo dati oceno vozila že po nekaj podatkih, saj so vozila ocenili le kupci. Bolj na mestu je govoriti o usmeritvi naših kupcev avtomobilov, saj so pogosto naše želje o opremljenosti in lastnosti vozila mnogo bolj zahtevni, kot jih lahko nudi cena vozila. Želimo veliko glasbe za majhen denar, to pa ne gre skupaj.

Pri konstruiranju majhnih avtomobilov so Francozi brez predsodkov: konstrukcija naj bo v vsem podrejena cilju; s čim manjšimi stroški narediti vozilo, ki bo funkcionalno hkrati najbolj ekonomično. Zato je francoskim tehnikom popolnoma vseeno, kakšen bo zunanji videz vozila in ali bo to vozilo, ki si ga kupci najbolj želijo. Je pa zato velika večina tistih, ki od vozil zahtevajo: za čim manj denarja, čim več kilometrov in čim bolj udobno.

To pa ni aktualno samo danes, še bolj bo prišlo v osredje.

Cena goriva vsak dan raste, saj mora slediti vsaki podražitvi nafte.

KJE JE „SKRIVNOST“ R 4?

Ker je to zelo obsežno vprašanje, skušajmo odgovoriti takole:

1. PRAKTIČEN IN VSESTRANSKI

R 4 ima 4 vrata in je zato vstopanje hitro in lahko. Zadnja vrata se zaklepajo, imajo pa tudi posebne varovalke, ki preprečujejo, da bi otroci odpirali vrata med vožnjo.

Poleg 4 vrat so še peta vrata — pokrov prtlačnika. Odpirajo se navzgor, s tem pa je dostopen ves prostor prtlačnika po višini in širini. Ko se podro zadnji sedeži, se tovarna površina poveča na 1 m dolžine ali nad 1,2 m³. To pa je že prostor, ki dovoljuje tudi prevoz hladilnika ali pralnega stroja. Ko ni potreben tako obsežen tovorni prostor — prtlačnik, se klop postavi in prtlačnik pokrije s pokrovom. Tako je R 4 spet pravo osebno vozilo.

To je osebno vozilo, v katerem se potniki udobno vozijo; ima mehke amortizerje in udarcev na luknjasti cesti ne čutimo. Ker ima pogon na prednja kolesa, ga lahko uporabimo tudi za terensko vozilo.

2. EKONOMIČNA PORABA

Ta lastnost vozila je bila vabljiva za stotisoče „računarjev“, čeprav mnogim sprva oblika ni bila najbolj všeč. Marsikdo je tudi trdil, da to še ni avtomobil. Pa vendar: RENAULT 4 je zelo varčen pri porabi goriva. Normativi prikazujejo porabo 6,5 l na 100 km, vendar smo že na prvih vožnjah s tem avtomobilom ugotovili, da je potrošnja odvisna od načina vožnje.

(Nadaljevanje na 15. strani)

Planirati tudi rezervne dele

V zadnjih nekaj letih je naše podjetje naredilo velik razvoj na področju izdelave in prodaje počitniških prikolic. Prodaja se je povečala predvsem na zahodnem tržišču, kjer so naše prikolicе zaradi njihove priznane kvalitete zelo iskane. Pozabljali pa smo na izdelavo rezervnih delov in oskrbovanje tržišča z njimi.

Do sedaj smo odpremljali rezervne dele na podlagi prejetih naročil, in to zelo neredno in z dolgimi roki dobave. Vendar se je pokazalo, da v bodoče na ta način ne bo več šlo, ker se je prodaja prikolic in vzporedno z njo poraba delov zelo povečala. Nujno je začeti s planskim delom tudi na tem področju. K temu pa nas silijo tudi mednarodni sporazumi, po katerih smo dolžni kupce preskrbovati z rezervnimi deli za vse prodane izdelke. Razen tega moramo zagotoviti tudi rezervne dele, ki so vgrajeni v starejše tipe. Zato bomo nujno morali imeti dovolj veliko zalogo rezervnih delov, iz stare tipe prikolic oziroma za dele, ki se ne izdelujejo več, in temu odgovarjajoče orodje, za hitro izdelavo potrebnih delov.

V letošnji sezoni smo zato prešli na plansko delo. Potrebe rezervnih delov smo planirali na osnovi prejšnjih naročil in predvidene povečane proizvodnje prikolic. Pri tem delu smo nalteli na številne težave. Natančno planiranje rezervnih delov je zelo težko, ker so potrebe po državah zelo različne in tudi pogostnost okvar se razlikuje.

Planiranje bi bilo neprimerno lažje, če bi redno prejemali potrebe po rezervnih delih od naših inozemskih podjetij in partnerjev na osnovi kataloga rezervnih delov, ki pa na žalost ne obstaja. Težko sporazumevanje o rezervnem delu, ki mu vsako podjetje daje svoje ime, nam otežuje delo.

Planiranje in s tem v zvezi stalna zaloga in takojšnja dobava rezervnih delov bo morala biti v bodoče naša stalna praksa, če bomo hoteli obdržati ugled na zahodnem tržišču. Vemo, da je glas kupcev večkrat boljša reklama, kot vsa ustaljena reklamna sredstva. Kupce si lahko pridobimo le s kvalitetno izdelavo prikolic in z dobro založenostjo z rezervnimi deli.

Izvoz rez. delov

Mizar v Semiču

(Nadaljevanje s 14. strani)

Pri hitrosti 80 km/h brez velikih pospeševanj in hitrega zaviranja je bila poraba 5,9 l. V vožnji po mestu je poraba poskočila na 6,2 l, pri tem pa ni bilo „dirkalnih startov“ pa tudi ne hitrega pospeševanja in hitrega zaviranja.

Zaprto hladilni sistem (voda ne izhlapi), je napolnjen s posebno tekočino, zato je ni potrebno vsako jesen na novo kupovati (antifriz).

Zadnja leta IMV znotraj in zunaj dobro zaščiti karoserijo proti rjavenju. Tako so odpravljeni stroški popravil.

EKONOMICNO VZDRŽEVANJE

Motor R 4 ima zamenljive batne puše, zato ob generalnem popravilu ni potrebno menjati celega bloka. Menja se le bate in batne puše. Ker pa so batne puše izdelane iz visoko kvalitetenih litin, je pregovor o trajnosti motorja povsem na mestu. Zadnja leta so tudi podaljšani intervali servisnih pregledov na 10.000 – 15.000 km, o generalnem popravilu pa ni treba govo-

riti niti po 100.000 prevoženih kilometrih.

4. ENOSTAVEN ZA VOZNJO

Na ročico menjalnika se je pač treba privaditi, posebno če ste imeli prej vozilo z ročico menjalnika na tleh. Vendar se voznik kar hitro navadi na takšno ročico, že po nekaj dneh lahko ugotovi, da je to „ta prava“ ročica.

Hitro lahko ugotovimo vse lastnosti vozila:

- pozimi vžge brez težav,
- motor je dovolj elastičen tudi za vožnjo po mestu,
- zelo dobra vidljivost iz vozila,
- zelo okreten pri parkiranju.

Zelo dobro prezračevanje notranjosti vozila, enostavno in hitro reguliranje gretja, dobre obese z dolgim hodom ter anatomsko oblikovani sedeži olajšajo tudi zelo dolge vožnje.

Moramo poudariti še izredne lastnosti R 4 na vožnji pozimi. Skoraj se ne zgodi, da bi ostali v snegu, čeprav vozimo z navadnimi gumami.

SKLEP

Pogon na prednja kolesa, velika medosna razdalja, dolgo-

hodne obese, vse to daje vozilu R 4 izredno dobro lego na cesti, s tem pa zelo varno vožnjo. Ob normalni obremenitvi vozilo dobro drži smer in ni nobenih vplivov na upravljanje. Obese „požirajo“ vse majhne in velike luknje na cesti, da se udarci ne čutijo.

Lahko in hitro gibanje vozila pozimi, dobro pospešuje, mihak direkten volan-to so lastnosti dobrega avtomobila.

R 4 ni zelo tiho vozilo, pa tudi glasno ne, šele pri vožnji čez 100 km/h postaja bolj glasn. Pri 90 km/h motor „zadovoljno prede“.

Motor ima moč 27,5 km (JUS) ob polni obremenitvi pritisk 38 kg na 1 km. Maksimalna hitrost je nad 115 km/h. V tretji prestavi doseže 90 km/h; od 0-80 km/h potrebuje 18,3 sek. To pa kaže, da ima R 4 še dovolj rezerv.

Zavore so spredaj in zadaj bobnaste, serijsko so montirane radialne gume.

Zato obstoje vsi pogoji, da postane vozilo R 4 pri nas tako iskano, kot je nasploh v Evropi. Ali bo tako, je odvisno tudi od servisne mreže.

Ocena in sklep sta povsem jasna in realna: avtomobili IMV-RENAULT 4 EXPORT je torej tak, kakršnega naše tržišče potrebuje in želi.

Prodreti moramo v najbolj oddaljene kraje z obvestili, da je hitro dobavljiv, neseznanjene pa poučiti, kaj vse nudi. To bomo storili z obvestili v časopisih, s propagandnimi oglasi, z radijskimi reklamami in s kratkimi filmi na televiziji.

Predvsem pa se moramo zavedati pomena pregovora, da „dober glas seže v deveto vas, slab glas pa še dalje“ in poskrbeti, da bodo tudi kupci povsem zadovoljni s temi avtomobili. Že v proizvodnji moramo zagotoviti, da bodo naša vozila res tako kvalitetna, kot gre o njih glas, enako pozornost moramo posvetiti kvalitetni oddaji vozil kupcem.

Najvažnejše delo pa čaka servisno službo. Predvsem mora nenehno šolati strokovnjake naših servisov, servisnim delavcem dajati vsa potrebna strokovna navodila in dokumentacijo ter še naprej skrbeti, da bodo kupcem na voljo vsi rezervni deli v vseh naših servisih in poslovalnicah.

Kaj pravijo o katrci strokovnjaki

kerite na 14. strani!

